

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 137. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaeeventyr07val-shoot-idm139890597419488/facsimile.pdf> (tilgået 30. juli 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

Historier

Første Samling. 1852

H 1-52

Aarets Historie

Aarets Historie er trykt første gang i H 1-52, der udkom 5.4.1852.

Om eventyrets tilblivelse haves kun optegnelser fra 1850f (se ndf.), men ideen til eventyret kan måske føres tilbage til 1846, hvor A under rejsen over Appenninerne i Dagbøger 27.3. skriver: »Tænkt paa et Eventyr om Vaaren der reiser gjennem Landet – tænkt paa et Eventyr om Storcken, med Familie der reiser til Ægypten« (III 84), et notat som Topsøe-Jensen tolker som planen til *Dynd-Kongens Datter* (Dagbøger XII 34).

Årets historie er et almindeligt motiv i kunst og litteratur, og blandt tidligere behandlinger kan nævnes Oehlenschlägers Jesu Christi gien-tagne Liv i den aarlige Natur (1805), hvis grundtanke, årets fødsel lig foråret, genfindes hos A, omend uden Oehl.s kristeligt-panteistiske aspekt (Oehl XIX 195):

Hver Vaar, naar Taagerne flygte hen,
Da fødes det lille Barn Jesus igien.
Den Engel i Luft, i Lund, i Elv,
Det er vor Frelser, det er ham selv.

Herudover kan nævnes Jens Baggesens Jordens Kiærlighedshistorie eller Aarstidernes (1814) og Henrik Hertz' Foraarets Nytaarsdag (1833).

A var tidligt optaget af motivet. I digtet Nytaarsnat (1829; SS XII 7) personificeres året som en gammel mand, men selve kimen til eventyret findes i de eventyragtige betragtninger over årstidernes i Fodreise (4f), der i 1832 fulgtes af digtsamlingen Aarets tolv Maanedes Rundt omkring i forfatterskabet og i breve og dagbøger findes en række eksempler på A's interesse for motivet: beskrivelsen af Francesco Albanis *Le Histoire d'Amore* i Imp (56), jvf. Dagbøger 14.12.1833 (I 250f), beskrivelsen af Ferdinand Raimunds tryllefærd *Der Diamant des Geisterkönigs* i KES (215), *Ilydemøer* (II 175f); Dagbøger

27.4.1846 (III 98), jvf. BEC II 109f; Nytaars-Aften 1848 (SS XII 337), Nytaars-Aften 1850 (ib. XII 340).

217.1-17 Sml. A.s optegnelse fra vinteren 1851-52: »En ordenlig Sneestorm havde vi igaar. Luft og Jord var i een hvid flygende Hvirvel! Ruderne bleve tildækkede med Sne og fra Tagene styrtede det ned som Laviner, al den sammenfyggede Sne, det blev ganske mørkt i Værelset. Ude paa Gaden var der en Flugt i Folk; man løb, man fløi og ved Gadehjørner foer man formelig hinanden i Armene; holdt fast paa hinanden et Øieblik og havde saalænge Fodfæste mod Stormvinden. Karreeter og Heste vare som overhvidtede, Tjenerne stode med Ryggen mod Karreeten og kjæste Baglænds; enkelte Fodgængere holdt sig stadig i Læ af Vognene, der kun kom langsomt alsted i den dybe Sne. En smal Sti, langs Husene, var kastet, men paa enkelte Steder tilfyget, deene lange smalle Sti var den eneste Vei for de Gaaende og hvor to mødtes stode strax begge stille, man saae at Ingen af dem havde Lyst til at gjøre det første Skridt med at træde op i den dybe Sne; taase stode de og ligesom ved en stille Overenskomst gav hver et modsat Bæen til Pris og lod det gaae ud i Sneen; man kunde der ret lære Egenkærligheden! og altid sneede og stormede det.» (FoF IX 153f).

218.4 *de stoge Potter paa Døre*] udover at skyde nytåret ind med fyrværkeri for at holde trolde og vætter væk brugte man ogsaa at kaste pottes med aske mod dørene (jvf. Julius Clausen og Torben Krogh (red.): Danmark i Fest og Glæde IV, 1935.29). – **8-14** *Menneskens ... regner jeg efter*] sml. J.L.Heibergs Det astronomiske Aar (Urania 1844): »Digteren *Herte* taler om »Føraarets Nytaarsdag«, og knytter derved den aarlige *Fornylse* til en *sønders* Epoche end den 1ste Januar« (Pros.Skr. IX, 1861.54).

219.3 *naar kommer Vaaren*] reminiscens af Carl Baggers (1807-1846) Børnewise (»Naar kommer Vaaren vel?«, jvf. Grothes sang Ak Vintren er lang og min Sorg som den i Meer end Perler og Guld (1849: SS X 458). – **22-32** *Skoven var sort ... Spurve*] sml. optegnelsen *Natur-Billed* (mellem Juul og Nytaar, Bregentved), bygget på indtryk fra juleferien 1849: »Det tæede, der laae lidt Sne over Græsset, men de friske bladfulde Brombærranker dannede Løvhytter i Grøften, mere friske end ved Sommerid; inde i Haven skinnede de fremmede Pilebuske (jeg veed ikke Navnet paa dem) skinnede med zinoberrøde Gren. Skoven var sort, Søerne som tungt, størket Bly; Skyerne, ja det var *ikke* Skyer, men vaade jagende Taager, gik hen over Landskabet, sorte Krager fløi i store Flokke, men uden Skrig, Alt syntes at sove. Det Fløielsgrønne Maa viste sig hvor man ragede Sneen tilside, og paa Læ-Siden af de store Træer. En Solstraaale kom over Søen og den

skinnede som smaltet Tin.« (FuF IX 159f). – **36-38** og *gjennem Luften ... en Pige*] sml. KES: »Forunderlige mystiske Fugle [; storkene]! paa Eders Ryg rider Vaarguden ind i Landet, og Skovene blive mere grønne, Græsset frødigere, Luften varmere!» (3).

220.11-13 *Blomster-Snee ... grønne Blade*] sml. Dagbøger 5.6.1851, Glorup: »I Haven staae Frugttræerne saa blomstrende, der er en heel Blomster-Snee over dem. Æbletræerne ere saa overdyngede at næsten alle grønne Blade skjules, paa Pæretræerne ligger den hvidere Blomstersnee, ligesom i store Klatter paa de bladfulde Grene« (IV 29f). –

220.18-20 *de gule Blomster ... unge Dage*] sml. Dagbøger 14.5.1847 under en rejse til Glorup: »Passeret en ny Vei nedem om Nyborg. De gule Blomster paa Engene fortalte mig om min Barndom, der kom ved dem Erindringer om de gule Blomster i Munkemose« (III 182). – **24-25** *Ozedriver*] kødruver, Primula. – **33 ff.** Sml. Dagbøger 15.5.1847, Glorup: »gaaet til Skoven der var udsprungen; hvide Anemoner, Smørblomster der er vel ingen Variation i Bøgens grønne, men Friskheden, det Rene, de mørke Grene og Slagskyggerne gjøre en Afveksling« (III 183); jvf. også HCAOptegnelsesbog nr. 23: »Hvorfor giver ingen Maler os Solbelysningen i en Skov? At male Solen er taabeligt, det er umuligt; men Reflexen af den kan gives; man kan see dens Straaler paa Vandet, man kan see Skovens Blade transparente og det rige Lysfulde paa de bladsiede Grene, som paa Træernes Stamme see Skyggen af de Personer der gaae forbi« (16). – **39** *Kukléren*] gøgen.

221.3 *Nordens hvide Løstus*] åkande, jvf. DtB 278 og *Dynd-Kongens Datter* (III 14). – **9 ff.** Sml. uvejret i Aarets tolv Maaneder, August (SS XII 30):

Høit paa Himlen staaer et Bjergland, Uveirsskyer Lag ved Lag;
Nu, som Kjæmpeseil de svulme, nu er det en Klippehal [...]
Hver en Fugl sig bange skjuler, og et Gys i Skoven gaaer,
Mens i Store Kredse Svalen Jorden med sin Vinge slaer.
Skyen brister, Regnen strømmer, den betage vil mit Syn!
Himlen viser Flamme-Tanker, Videt gnistrer Lyn paa Lyn
[...] Stormen rusker stærkt i Taget, flyver nu til Markens Neg,
Favner dem og knækker Axet i sin Elskovs vilde Leg,
Tys, nu sagtæes det derude, Himlen bliver atter blaa,
Hele Skoven, alle Blomster dobbelt duftende jo staae.

221.19 *det blev Nat og det blev Lys*] reminiscens af skabelsesberetningen i 1.Mos. 1. – **34-35** *det gamle Tingsted ... Altarstene*] tidligere antoges oldtidens runddysser ofte for at have været samlingssted for tinget (jvf. DtB 273), men også for at have været offersted, og dýssekammeret med overliggeren for at have været anvendt som alterbord.

222.8 *Klæster*] fynsk: klaser, specielt om hasselbuskens frugter (se

J.Brøndum-Nielsen: Om syv Kløvsær hos H.C.Andersen i: Acta Philologica bd.23.1957.78 ff). – **31-34** *Røderne ... Spuriens kom dærop*] små. Aarets tolv Maaneder, October: »Storken er reist til fremmed' Land, Spurven boer i dens Rede» (SS XII 152). – **33** *Kidike*] Raphanus raphanistrum.

223.16-17 *Jude-Engelen*] sandsynligvis A.s egen opfindelse baseret på Lukas 2.9 ff. – **19-20** *det stunder ... Hvile*] tiden nærmer sig for mig til hvile, underforstået: jeg længes efter den.

224.19 *de kysede Jorden ... den gamle stille Mand*] som udtryk for respekt og ærbødighed for såvel jorden som det foregående år, jvf. Odysseus, der kysser jorden, da han driver i land på Faisakernes ø (Odysseen V 463). – **20** *Mores paa Bjerget*] 2.Mos. 34.

Verdens deiligste Rose

Verdens deiligste Rose tryktes første gang i Folkekalender for Danmark 1852, der udkom november 1851.

Eventyrets tilblivelseshistorie er ukendt, men motivet med en dødsyng fyrste, der kun kan helbredes på én måde (med dragens hjerteblod o.l.), er almindeligt i folkeeventyr, se fx Grimms Livsens Vand.

Rosen-motivet havde A tidligere behandlet i kristelig sammenhæng, tydeligvis under påvirkning af Brorsons Den yndigste Rose er funden, i Aarets tolv Maaneder (1832; SS IX 56 f) og *Snedronningen* (se n.t. II 62.18-19).

225.11 *sin Sotteseng*] sit dødsleje. – **18** *Urtegaard*] have. – **25** *Romeo og Julias*] middelalderlige sagnfigurer; titelpersoner i Shakespeares tragedie (ca. 1594), hvis handling er henlagt til Verona i Italien. – **26-226.1** *Valborgs*] folkeviseskikkelse (Peder Syvs Axel Torsen og Skjøn Valborg), hovedperson i Oehlenschlägers tragedie Axel og Valborg (1810).

226.2 *Winkelried*] iflg. overleveringen skaffede schweizeren Arnold Winkelried Schweiz uafhængighed af habsburgerne i slaget ved Sempach 1386. De angribende schweizere søgte forgæves at bryde igennem de østrigske ridders rækker, da disse stod med fældede lanser. For at skabe hul i slagordenen, så schweizerne kunne trænge frem, slog W. armene om en favnfuld lanser, som han trak til sig og gennemborede derved sig selv.

227.2 *Større Kjærlighed* ...] reminiscens af Johannes 15.13: »Større kærlighed har ingen end den at sætte livet til for sine venner». – **7-8**